

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Helen Eriksoo

KOODIVAHETUS SOOME EESTI NOORTE TŠÄTIVESTLUSTES

Bakalaureusetöö

Juhendajad Virve-Anneli Vihman ja Kristiina Praakli

Tartu 2024

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline taust	7
1.1. Eestlased Soomes	7
1.2. Noortekeel	8
1.3. Netikeel	10
1.4. Mitmekeelsus	13
1.5. Koodivahetus	14
2. Materjal ja meetod	18
2.1. Uurimismaterjal	18
2.2. Ülevaade osalejatest	19
2.3. Uurimismeetod	20
3. Koodivahetuse funktsioonid	21
3.1. Valdkonnaspetsiifilised terminid	22
3.2. Sõnaotsing	25
3.3. Ekspressiivsus	27
3.4. Tsiteerimine	30
3.5. Pöördumine	34
3.6. Keelemäng	34
4. Arutelu	37
5. Kokkuvõte	40
Kirjandus	42
Code switching in the chats of Estonian adolescents living in Finland. Summary	47
Lisa 1. Üleskutse tekst	49
Lisa 2. Taustaandmete küsimustik	50

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Helen Eriksoo

Lühikokkuvõte

Mitme rändelaine tulemusena asub Soomes suurim väliseestlaste kogukond. Soome eestlaste keelekasutuses võib olla mõjutusi nii riigikeeltest soome ja rootsi keelest, kui ka globaalsest inglise keelest. Hargmaisus ja tagasiränne Eestisse võivad järjest rohkem ka Eestisse tuua mõjutusi Soome eestlaste keelekasutusest. Bakalaureusetöös analüüsitakse Soomes elavate eesti noorte omavahelist suhtlust täätivestlustes. Noored on innovaatilised keelekasutajad ning täätivestlusi analüüsides saab hea ülevaate sellest, kuidas noored päriselt omavahel suhtlevad. Uuritakse, kui palju esineb Soome eesti noorte omavahelises suhtluses mõjutusi soome, rootsi ja inglise keelest. Töö eesmärk on välja selgitada, milliseid ülesandeid täidavad erinevad keeled noorte omavahelises suhtluses ehk millised on koodivahetuse funktsioonid. Analüüs põhineb üheksa Soome eesti noore (vanuses 12–24) täätivestlustel. Vestluste põhikeel on eesti keel. Analüüsist selgus, et uuringus osalenud Soome eesti noored vahetavad koodi eelkõige kuuel põhjusel, milleks on valdkonnaspetsiifiliste terminite kasutus, sõnaotsing, ekspressiivsus, tsiteerimine, pöördumine ja keelemäng. Enim esines koodivahetust eesti keelelt inglise keelele – 47,9%. Eesti keelelt soome keelele esines üleminekut 44,5% ja rootsi keelele 7,6%.

Võtmesõnad: noortekeel, koodivahetus, mirtmekeelsus, netikeel, Soome eestlased

Sissejuhatus

Väljaspool Eestit elab eestlasi umbes 200 000 (Eesti inimarengu aruanne 2016/2017). Mitme rändelaine tulemusena asub praeguseks suurim väliseestlaste kogukond Soomes (Tammur jt 2017: 39; Alho, Kumer-Haukanõmm 2020: 17). Soome statistikaameti 2023. aasta andmete kohaselt elab eesti keele kõnelejaid Soomes umbes 50 000 ning nad moodustavad seal suuruselt teise võõrkeelse kogukonna (Tilastokeskus 2023). Arvatakse, et eestlasi on Soomes aga kordades rohkem. Lisaks alalistele elanikele on neid, kes elavad seal ajutiselt, ja ka neid, kes pidevalt kahe riigi vahel liiguvad, mida on nimetatud pendeldamiseks. (Lagerspetz 2020: 125–126)

Eesti ja Soome geograafilise läheduse tõttu on Soome eestlaste puhul tegu hargmaise kogukonnaga, kes on kokkupuutes mõlema riigi kultuuriruumiga. Seda soodustab ka digitaliseerumine ehk elektroonikaseadmete kasutamise suurenemine, tänu millele on järjest mugavam näiteks sotsiaalmeedia kaudu Eestis elavate sugulaste ja sõpradega ühenduses olla. (Alho, Kumer-Haukanõmm 2020: 20–21; Alenius 2020: 207–217) Lisaks hargmaisusele võib viimase aastakümne jooksul kasvanud Soome eestlaste tagasiränne Eestisse (Tammaru jt 2020: 12) tuua Eestisse mõjutusi soome keelest ja kultuurist (Praagli, Koreinik 2020: 923–924).

Soome multikultuurse kultuuriruumi, igapäevase soome keele kasutuse ning ka teise riigikeele, rootsi keele mõju tõttu võib sealne eesti keel teatud joontes Eestis elavate eesti keele kõnelejate omast erineda. Kontaktkeele mõju võib avalduda näiteks nii sõnavaras kui ka lauseehituses (Verschik 2004: 26). Selles töös analüüsin Soome eesti noorte täätivestluste põhjal koodivahetust ehk keeltevahelisi üleminekuid eesti keelelt soome, inglise ja rootsi keelele.

Uuringud on näidanud, et noored on innovaatilised keelekasutajad ning keeleuuendustele avatud, olles sageli ise laiemate muutuste algatajateks (Kerswill 1996: 198; Tagliamonte 2016: 1–2). Seega on nende keelekasutus oluline infoallikas keele varieerumise uurimiseks. Varem on uuritud Soomes elavate eesti laste keelte omandamist (Teiss 2006),

Soome eestlaste kakskeelset keelekasutust (Praakli 2009) ja koodivahetuse funktsioone (Praakli 2007) ning Soome eestlaste keelekasutust sotsiaalmeediavõrgustikus Facebook (Frick 2010; Praakli 2016). Soome eesti noorte keele kohta põhjalikud uurimused puuduvad.

Tänapäeval on noorte seas harjumuspäraseks lisaks suulisele suhtlusele ka erinevates suhtlusrakendustes suhelda, seega on tähtis hea kontekst, milles noorte omavahelist keelekasutust uurida. Samuti räägib tähtsust uurimise poolt asjaolu, et erinevalt näiteks intervjuudest või vestlusringi uurimismeetodist ei mõjuta seda kõrvalised faktorid (nt intervjuueerija või ebaloomulik suhtlusolukord). Tähtsust kaudu on võimalik vaadelda, kuidas noored päriselt omavahel vestlevad. Mitmekeelsuse uurimine netikeeles aitab mitmekeelset suhtlust uuest vaatenurgast mõista ning annab juurde ka juba olemasolevatele teadmistele (Androutsopoulos 2013: 186).

Töös läbi viidud uuringu raames kogusin andmeid üheksalt Soome eesti noorelt vanuses 12–24, et analüüsida keeltevahelisi üleminekuid ehk koodivahetust. Eesmärk on mõista, miks üleminekud eesti keelelt soome, inglise ja rootsi keelele toimuvad ja milliseid rolle täidab koodivahetus kui nähtus mitmekeelsete suhtlustegevuses. Eesmärgist tulenevalt otsin viie tähtsust põhjal vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- 1) kui palju esineb Soomes elavate eesti noorte omavahelises suhtluses mõjutusi inglise, soome ja rootsi keelest;
- 2) milliseid ülesandeid täidavad erinevad keeled noorte omavahelises suhtluses ehk millised on koodivahetuse funktsioonid?

Töö koosneb neljast peatükist, mis jagunevad omakorda alapeatükkideks. Töö esimeses osas annan ülevaate eestlaste kogukonnast Soomes. Seejärel käsitlen mitmekeelsuse, noortekeele, koodivahetuse ja netikeele mõisteid ning annan ülevaate nende olulisusest keeleuurimise kontekstis. Teises peatükis tutvustan kogutud andmestikku ja uurimismeetodit ning kolmandas peatükis analüüsin kogutud materjali ja koodivahetuse funktsioone. Neljandas, arutelu peatükis teen kokkuvõtte analüüsi tulemustest.

1. Teoreetiline taust

1.1. Eestlased Soomes

Peale Eesti liitumist Euroopa Liiduga 2004. aastal on Soome olnud eestlaste jaoks peamine töörande sihtpunkt (Tammaru jt 2020: 5). Seda on soodustanud nii geograafiline lähedus, sarnane keel ja kultuur kui ka riigis juba elav eestlaskond (Edelman, Tervonen 2020: 30). Väljarände kiire kasvu tõttu on tegemist heterogeense kogukonnaga – esindatud on erinevad sotsiaalsed klassid ning Soome ühiskonda integreerumise astmed, kelle vajadused ja eesmärgid on erinevad (Alho, Kumer-Haukanõmm 2020: 18; Lagerspetz 2020: 124). Täpne Soomes elavate eestlaste arv ei ole teada, kuid 2023. aasta andmete järgi elab seal umbes 50 000 eesti keele kõnelejat, kellest pea 10 000 on alla 20aastased noored. See teeb eestlastest suuruselt teise võõrkeelse kogukonna Soomes. Esimesel kohal on vene keelt (u 99 600) ja kolmandal kohal araabia keelt (u 41 000) kõnelevad inimesed. (Tilastokeskus 2023)

Alates 2000. aastate keskpaigast on Eesti ja Soome vahelist rännet käsitletud *hargmaisuse* (ingl *transnationality*) mõiste läbi, mis tähendab võimalust olla seotud mitme riigiga korraga. Selle käsitluse järgi ei ole kultuuridevahelised piirid kindlalt määratletud: hargmaised inimesed võtavad endaga mõlemast kultuuriruumist midagi kaasa ning erinevad teadmised ja kogemused hakkavad üksteist mõjutama. (Alho, Kumer-Haukanõmm 2020: 20–21; Edelman, Tervonen 2020: 34; Jauhainen 2020: 239–240) Digitaliseerivas ja meediastuvas maailmas on hargmaistel kodanikel järjest suurem võimalus olla osa mitme riigi keelelisest, kultuurilisest, majanduslikust ja poliitilisest olukorrast (Alho, Kumer-Haukanõmm 2020: 20). Kuna paljud Soome elama asunud eestlased peavad sidet ka Eestisse jäänud sugulaste ja sõpradega, mõjutab Soome ränne kas otseselt või kaudselt suurt osa Eesti elanikkonnast. See võimaldab hargmaistel inimestel toimida kahe riigi vahel teadmiste ja keele vahendajatena. (Alho, Kumer-Haukanõmm 2020: 17; Alenius 2020: 207–217) Viimasel aastakümnel on kasvanud ka Soome eestlaste tagasiränne Eestisse (Tammaru jt 2020: 12), mille tulemusena jõuab Eesti kultuuriruumi järjest rohkem mõjutusi Soomest (Praagli, Koreinik 2020: 923–924).

Kuigi Soome eestlased on üks suurimaid võõrkeelseid kogukondi Soomes, on nad seal võrreldes teiste keelekogukondadega üpris märkamatuks jäänud. Tänu keelesugulusele räägib suur osa Soomes elavatest eestlastest väga head soome keelt, mis on suureks eeliseks tööturul ning aitab kaasa integreerumisele. (Lagerspetz 2020: 134) Eesti keele ja identiteedi säilitamine on paljude Soomes elavate eestlaste jaoks oluline (Ehala 2017: 175–176), kuid mida põlvkond edasi, seda rohkem sulandutakse Soome ühiskonda ja keele põlvkondlik ülekannet nõrgeneb (Praagli 2009; 77-80; Kaivapalu 2020: 228–231). Soome eestlaste teise põlvkonna puhul on tähendatud kiiret soomestumist ehk nad on omaks võtnud sealse keele ja kultuuri (nt Laurisaar 2011; Siim, Assmuth 2016, 97–98). Võrreldes teiste suurte võõrkeelsete kogukondadega, pole Soome eesti noored riigi poolt pakutavat võimalust oma emakeelt õppida aktiivselt kasutanud. Põhjuseks on nii noorte endi kui ka lapsevanemate vähene huvi emakeele säilitamise vastu ja ka see, et eesti keele tunnid toimuvad sageli mõnes teises koolis ning õpilastel võib olla sinna keeruline minna. (Lagerspetz 2011: 31; Siim, Assmuth 2016: 97) 2022 aasta kevadel kasutas oma emakeele õppimise võimalust vaid 1400 eesti noort; sama võimalust kasutas 5715 vene ja 3177 araabia keelt emakeelena kõnelevat noort (Opetushallitus 2022).

1.2. Noortekeel

Termin *noortekeel* (ingl *youth language*) ei tähista noorte kui sotsiaalse või bioloogilise rühma ühist registrit, vaid ressursside ja praktikate kogumit, mille abil loovad noored oma identiteeti ja eristuvad seega nii lastest kui ka täiskasvanutest. Noortekeel pole ühtne, vaid varieerub nagu teised keelekujudki. (Kerswill 1996: 198; Eckert 1997: 156; Leppänen 2007: 151; Tagliamonte 2016: 1–3) Näiteks mõjutavad seda noorte suhtlusvõrgustikud ja sealne keelekasutus (Praagli 2022: 1021). Noortekeelt iseloomustab kõnekeelsus ja loovus ning nende keelekasutusega seostatakse tihti ka ropendamist ja slängi (Lappalainen 2001: 78; Tagliamonte 2016: 2).

Noortekeele uurimisel on Eestis ligi saja-aastane uurimislugu, kuid see ei ole olnud järjepidev. Üks esimesi ülevaateid noortekeele kohta ilmus Clarissa Allikult juba 1928. aastal. (Mandel jt 2022: 17; Praagli 2022: 1014) Aegade jooksul on uuritud ka näiteks

noorte sõnavara ja keelekontaktidest tulenevaid muutuseid (Praakli 2022: 1024). Viimastel aastatel on huvi noortekeele vastu taas kasvamas (Praakli 2022: 1015). Näiteks meedias on aktiivselt arutletud selle üle, kuidas eesti noorte sõnavara on kahanemas ja järjest rohkem kasutatakse inglise keelt (Vihman jt 2022: 293). Pikka aega puudusid sel teemal aga põhjalikud uuringud, kuna teadlastel on olnud vanuselistel ja eetilistel põhjustel noortekeele andmetele keeruline ligi pääseda (Praakli 2022: 1014–1015; Vihman jt 2022: 293), ning seetõttu ei ole saanud midagi kindlat väita.

2020. aastal alustas Tartu Ülikoolis aga projekt „Teismeliste keel Eestis“ (TeKE), mille käigus koguti noorte abiga (näiteks kasutati neid keelejuhtidena) andmeid eesti noorte suulise ja kirjaliku keelekasutuse kohta. Projekti käigus loodi Eesti esimene teismeliste kõne- ja netikeele korpus, mis annab ülevaate eesti noorte keelekasutusest. Selle põhjal uuriti ka koodivahetust ning keelekasutuse varieerumist vanuse, soo ja piirkondade lõikes. (Vihman jt 2022)

Suurenenud huvi noortekeele uurimise vastu on näha ka noorte endi puhul: järjest rohkem üliõpilastöid on kirjutatud TeKE andmete põhjal. Näiteks 2022 aastal kaitses Elis-Marii Anton bakalaureusetöö teemal „Lühendite kasutus noorte netikeeles“ ja Triin Aasa töö teemal „Intensiivistajad eesti noortekeeles“. 2023. aastal kaitses Liisa Kai Siimut bakalaureusetöö „Naer noorte netikeeles“. Sel aastal oli samuti näha, et noortekeel on teema, mis üliõpilasi jätkuvalt kõnetab. Marianna Verpson uuris pöördumist eesti teismeliste vestlustes, Jiawen Hu naeru-*emoji*'de funktsiooni teismeliste netisuhtluses ja Annaliis Tenisson määratleja *see* kasutust eesti teismeliste suulises suhtluses.

Eesti noorte keelekasutust iseloomustab TeKE andmete põhjal lühendite (Anton 2022: 27 järgi nt *õps* ‘õpetaja’, *sünna* ‘sünnipäev’) ja intensiivistajate (Aasa 2022: 22 järgi nt *väga*, *suht*, *täiega*, *reaalselt*) kasutamine. Lisaks kuulub eesti noortekeele juurde sõnade *nagu* ja *mingi* rohke kasutamine, kõnekeeles kinnistunud keelendite kasutamine (nt *vot*, *davai*, *okei*) ning inglise keele eeskujul liialdamine (nt meeldivuse väljendamine verbi *armastama* kaudu). Inglise keelt kasutatakse ka emotsioonide väljendamiseks (nt *cool* ‘lahe’, *fine* ‘hästi’, *damn* ‘vau’). (Praakli 2022: 1021–1024; Vihman jt 2022: 311)

Eesti noorte sagedast ingliskeelset koodivahetust on meedias nimetatud *Estonglish*'iks (Vihman jt 2022: 293). TeKE andmete põhjal on aga näha, et kuigi inglise keel mängib noortekeeles olulist rolli, jääb selle osakaal enamike keelekasutuses siiski tagasihoidlikuks. Projekti andmete kohaselt esines 9–18aastaste eesti noorte suulistes vestlustes ingliskeelseid sõnu keskmiselt 3,3% ja täti vestlustes 7,3% (Vihman jt 2022: 306). Soome noortekeele uurimustes (nt Leppänen 2007; Hautamäki 2015) on nende keelekasutuses samuti tähendatud inglise keele mõju. Keeleteadlased on arvamusel, et inglise keeles ei tuleks näha ohtu eesti keelele, vaid sellesse tuleks suhtuda kui võimalusse noorte mitmekeelse teadlikkuse kujundamiseks (Vihman jt 2022: 314).

Kuna suur osa tänapäeva noorte suhtlustegevusest leiab aset sotsiaalmeedias ning TeKE andmete põhjal on noorte täti vestlustes inglise keelel kaks korda suurem osakaal kui suulises suhtluses, on nende keelekasutust mõttekas uurida just netikeele kaudu (Crystal 2001; McCulloch 2019; Vihman jt 2022: 306).

1.3. Netikeel

Netikeeleks (ing *netspeak*) nimetatakse kirjalikku suhtlusvormi, mida kasutatakse ühismeedias suhtlemiseks (Crystal 2001: 129; Oja 2010: 11–12). Tehnoloogia kiire areng on eri sotsiaalmeedia platvormidel suhtlemise populaarsust märgatavalt suurendanud (Crystal 2001; McCulloch 2019). 2018. aastal läbi viidud Kids Online uuringu kohaselt (vt Sukk, Soo 2018) on eesti noorte netitegevus hüppeliselt kasvanud, võrreldes 2010. aasta sama uuringu tulemustega. Uuringus osalenud 9–17aastastest noortest kasutas 2010. aastal igapäevaselt internetti 82%. 2018. aastal oli see arv tõusnud 97%ni. (Siibak 2020: 19–21) Ka TeKE projektis osalenud noortest kasutab enamik suhtlusplatvorme enda sõnul peaaegu kogu aeg või mitu korda päevas. Populaarseimad nendest on Messenger (54%), Snapchat (27%) ja Discord (10%). (Vihman jt 2022: 305)

Internet, eriti sotsiaalmeedia, võimaldab inimestel enda mõtteid kiiresti väljendada ja olla ühenduses inimestega üle maailma. Netikeel on varieeruv, pidevas muutumises ja selle kasutamiseks ei ole välja kujunenud kindlaid reegleid. (McCulloch 2019) Netikeelt mõjutavad näiteks anonüümsuse määr (kas esinetakse enda nime alt või mitte), vestluspartnerite suhe, tehnilised võimalused, kõneleja sotsiaalne taust ning kirjutamis- ja suhtlusoskus. Netikeelt mõjutab ka sünkroonsus või asünkroonsus (kas vestluskaaslased on parasjagu internetis ja saavad üksteise sõnumitele reageerida kohe või mitte). Sünkroonse ja asünkroonse suhtluse vahel on oluliseks erinevuseks see, et neist esimese puhul on vestluskaaslasel vastamiseks vähem aega. Seetõttu sarnaneb sünkroonne suhtlus rohkem kõnekeelele ning asünkroonne suhtlus rohkem kirjakeelele. (Oja 2010: 12–14) Netikeelt iseloomustab ka asjaolu, et inimene võib seal suhelda teistmoodi kui päriselus, näiteks kasutada rohkem sõimusõnu või olla tavapärasest kriitilisem (Timm 2019: 9).

Keelelisest vaatenurgast on netikeelele omane see, et see võib kirjakeelest eristuda ortograafia poolest. Tihti kirjutatakse sõnu nii, nagu neid hääldatakse. Näiteks kirjutatakse kokku sõnad, mis standardkeeles kirjutatakse lahku (nt *maitea* ‘ma ei tea’), jäetakse ära kirjavahemärke või kasutatakse suurte algustähtede asemel väikeseid. Lisaks kasutatakse emotsioonide väljendamiseks sõnu (nt *haha*, *väkk*), venitatakse sõnu pikemaks (nt *laheeee*) või rõhutatakse neid, kasutades suuri tähti (nt *APPI*). Netikeelt iseloomustab ka üneemide väljakirjutamine (nt *aa*, *ee*), *olema-* või muu tegusõna ärajätmine (nt *ma nii tark* ‘ma olen nii tark’) ja *emoji*’de ehk emotsioone väljendavate sümbolite kasutamine (Hennoste 2010; Hennoste 2013; Haiba 2016; McCulloch 2019; Timm 2019; Anton 2022; Hu 2024). Põhjus, miks eesti netikeel kirjakeelest eristub, on ka see, et paljudel puudub telefonis eesti keele tähemärkidega klaviatuur, mistõttu jäetakse täpitähed (*õ, ä, ö, ü*) ära või kasutatakse nende asemel muid variante (nt *ü* asemel *y* või *u*, *ä* asemel *a* või *2*). Lisaks soosib telefoni klaviatuur lühendite ja akronüümide kasutamist. (Oja 2010: 13–14)

Eriti kasutatakse lühendeid sünkroonse vestluse puhul, et kirjutamiseks kuluvat aega võimalikult palju vähendada (Oja 2010: 13). Elis-Marii Antoni TeKE andmete põhjal kirjutatud bakalaureusetöö „Lühendite kasutus noorte netikeeles“ (2022) tulemustest selgus, et eesti noored kasutavad netisuhtluses enim sõnakärpe abil lühendatud sõnu, nagu *ss* ‘siis’, *oki/oke/k* ‘okei’, *vb* ‘võib-olla’, *kle* ‘kuule’, või sõnaraide meetodil sõnalõppe ära jättes, nagu *dav* ‘davai’ ja *lih/lic* ‘lihtsalt’. Lisaks esineb akronüüme ehk fraaside esimestest tähtedest moodustatud lühendeid nt *ns* ‘niisama’ ja *lol* (*laughing out loud*) ‘naeran kõva häälega’. Selline keelekasutus võib üle kanduda ka noorte suulisesse suhtlusesse (Maghfur, Masruhan, Indah 2020) ja võimaldada noortel luua uusi huvitavaid keelelisi vorme. Näiteks TeKE suulises korpuses esines tihti lühendit *lol* (*laughing out loud*) ‘naeran kõva häälega’ (Vihman jt 2022: 310). On tähendatud ka seda, et mida privaatsem vestlus, seda mitteformaalsem keelekasutus on (Androutsopoulos 2013: 190).

Kuna internetis tarbitav sisu (nt kasutajate loodud postitused ja reklaamid) võib esineda erinevates keeltes, on tegu väga mitmekeelse keskkonnaga. Kirjalikule, internetis kasutatavale keelele ei ole mitmekeelsuse vaatenurgast varem eriti palju tähelepanu pööratud, kuid olemasolevad uurimused näitavad, et netisuhtluses esineb rohkelt mitmekeelsust (vt ptk 1.4.) ja koodivahetust (vt ptk 1.5.). (Androutsopoulos 2013: 187–188) Mitmekeelsele netikeelele on omane loov ja mänguline keelekasutus ning noorte tsätikeeles on mõjutusi ülemaailmsest internetikultuurist (Androutsopoulos 2013: 191). Nende netisuhtluses on näiteks populaarne kasutada ingliskeelseid meeme ehk humoorikaid pilte või videoid (McCulloch 2019: 238; Buchel 2012: 18–19, 29–30). Kuigi sageli saadetakse meeme pildi või video formaadis, võib neile viidata ka tekstina. Näiteks leidis Margaret Pulk (2012) oma uurimistöös, et eesti noored kasutavad omavahelises netisuhtluses palju internetimeemidest pärit fraase (nt *fuuu* (Pilt 1), mis on hüüatus ingliskeelsest sõnast *fuck* ‘kurat’).

Pilt 1. Pildimeem, millel põhineb väljendi *fuuu* kasutus.

Meemidest pärit fraase väljaspool internetti kasutades ei pruugita neid aga ilma kontekstita samamoodi mõista ja sõna-sõnalt tõlkides võib tekkida arusaamatusi. Branislav Buchel (2012) tõi oma magistritöös välja olukordi, kus näiteks ürituste plakatil kasutatavatest inernetimeemidest on arusaamatuste tõttu tulnud skandaale. Lisaks ei saa suulisesse keelde otse üle kanda näiteks grammatikal põhinevaid mitmekeelseid nalju (ing *bilingual puns*) (Androutsopoulos 2013: 189).

1.4. Mitmekeelsus

Mitmekeelsuse (ing *multilingualism*) mõistet on olenevalt uurimiseesmärgist defineeritud mitmeti. Mõne käsitluse järgi peetakse mitmekeelseks kõnelejat, kes valdab mitut keelt emakeele tasemel. Selle nähtuse kohta on kasutatud näiteks terminit ideaalne kakskeelsus. (Bloomfield 1933: 56, viidatud Argus jt 2021: 6 järgi) Mitmekeelseks on peetud ka kõnelejaid, kes ise räägivad ühte keelt, kuid on passiivselt kokkupuutes teis(t)ega. Selle nähtuse kohta on kasutatud terminit retsiptiivne kaks- või mitmekeelsus. Retsiptiivne mitmekeelsus võib hästi näha olla just sugulaskeelte (nt eesti ja soome keele) puhul, kus kõnelejad võivad üksteisest tänu keelte sarnasusele aru saada. (Argus jt 2021: 7) Kõige levinuma definitsiooni järgi peetakse mitmekeelse kõneleja all silmas aga inimest, kes kasutab oma igapäevases suhtluses mitut keelt (Grosjean 1998: 132). Lähtun oma uurimuses samuti sellest definitsioonist.

Tänapäevases digitaliseerivas maailmas võib paljude noorte puhul mitmekeelsust tavaliseks nähtuseks pidada, seda eriti inglise keele laialdase kasutamise tõttu sotsiaalmeedias (Vihman jt 2020: 299–300; Praakli, Koreinik 2020: 916). Kontakt inglise keelega leiab aset juba varakult ning osade noorte puhul võib inglise keele positsiooni pidada võrdväärseks emakeele oskusega (Praakli, Koreinik 2020: 923). Noorte väga head inglise keele oskust kinnitab ka näiteks ülemaailmne inglise keele oskuse hindamiseks loodud pingerida EF English Proficiency Index¹, kus Eesti asub 2023. aasta seisuga 113 riigi hulgas 23. kohal ja Soome 14. kohal.

¹ EF Education First. <https://www.ef.com/wwen/epi/> (vaadatud 11.06.2024)

Soomes elavad eesti noored puutuvad igapäevaselt kokku nii soome, inglise kui ka mõnevõrra rootsi keelega. Kuna Soome eestlased kasutavad koolis ja tööl suheldes enamasti soome keelt, on sellel peamiselt formaalne ja eesti keelel mitteformaalne roll (Kaivapalu 2020: 229). Sellest tulenevalt võib ühiskonnas kasutatavast keelest ehk soome keelest saada dominantkeel ning eesti keel jääda nõrgemasse positsiooni. Paljud eesti vanemad räägivad küll kodus oma lastega eesti keelt, kuid kui keelel puudub koduväline rakendus, nõrgeneb ajapikku nii vanemate endi kui ka laste emakeele oskus ja seeläbi ka keele põlvkondlik ülekanne. (Teiss 2006: 254; Praakli 2009: 77–80; Kaivapalu 2020: 228–231)

Mitmekeelset netisuhtlust mõjutab näiteks see, mitmes keeles ja kui hästi inimene kirjutada oskab ja kuidas on harjumuseks kirjutada tema suhtlusvõrgustikus. Näiteks võib ta internetis suhtlemiseks kasutada oma igapäevasest suhtluskeelest erinevat keelt, kuna ta oskab end selles kirjalikult paremini väljendada. (Androutsopoulos 2013: 187–188) Kuna Soome eestlaste eesti keele kasutus võib tihti jääda suulise suhtluse tasandile, võib üks nende keeltevahelise ülemineku ehk koodivahetuse põhjus olla just ebapiisav eesti kirjakeele oskus.

1.5. Koodivahetus

Mitmekeelse suhtluse üks jooni on koodivahetus (ingl *code switching*), mida võib defineerida kui mitme keele kasutamist ühe lausungi või vestluse raames (Verschik 2004: 26). Koodivahetuse uurimise vastu on maailmas palju huvi tuntud ning erinevatest uurimissuundadest tulenevalt kasutatud ka erinevaid termineid (nt *code-switching* ‘ümberlülitumine’ ja *code-mixing* ‘koodisegu’). Siinses töös olen Anna Verschiku (2004: 25–26) eeskujul kasutanud koondmõistet koodivahetus. Koodivahetuse esinemist vestluses võivad mõjutada näiteks vestluspartneri keeleline taust või suhtlusteema ja -koht (Teiss 2006: 252). Koodivahetus võib esineda kas üksikute sõnade ja fraasidena, tervete lausete või isegi dialoogide kaupa (Zabrodskaia 2005: 12). Siinse töö kontekstis pean Soome eesti noorte koodivahetuse all silmas seda, kui vestluse

põhikeeles ehk eesti keeles rakendatakse soome, inglise või rootsi keele leksikaalseid ja grammatilisi elemente.

Keelevahetuse esinemise põhjuseid suhtlustegevuses ehk koodivahetuse funktsioone on analüüsinud ja sõltuvalt uurimisteedest määratlenud mitmed uurijad (vt nt Gumperz 1970; Grosjean 1982; Auer 1995; Myers-Scotton 1997; Appel, Muysken 2005). Eri käsitlustes joonistub välja mitu peamist koodivahetuse uurimuslikku vaatenurka, milleks on grammatiline, psühholingvistiline, sotsiolingvistiline ja pragmaatiline lähenemine. Neist esimese puhul pööratakse tähelepanu eelkõige morfoloogiale ja süntaksile, psühholingvistiline uurimissuund keskendub keele omandamisele ja oskusele, sotsiolingvistiline suund uurib kõnelejate keeleveliku ja sotsiokultuuriliste näitajate (nt vanuse, soo ja rahvuse) vahelisi seoseid ning pragmaatiline lähenemine keskendub koodivahetuse kasutusele eri suhtlusolukordades. (Verschik 2004: 26) Siinses töös analüüsin Soome eesti noorte keelekasutuses esinevat koodivahetust sotsiopragmaatiliselt ehk lisaks eri suhtlusolukordade uurimisele on vaatluse all Soome eesti noored kui kindel sotsiaalne rühm.

Eesti keeles on näiteks Anna Verschik (2004), Anastassia Zabrodskaja (2005), Mari-Liis Korkus (2020) ja Kristiina Praakli jt (2022) kirjeldanud koodivahetuse funktsioone, ning toonud välja erinevate autorite käsitluste puhul ilmnenuid sarnasused ja erinevused. Võrdluse aluseks on olnud François Grosjeani (1982), Peter Aueri (1995), Carol Myers-Scottoni (1997) ning René Appeli ja Pieter Muyskeni (2005) koodivahetuse funktsioonide käsitlused. Grosjean ning Appel ja Muysken vaatlesid koodivahetust kui suulist praktikat, mille kaudu vahetatakse keelelist ja sotsiaalset infot. Auer mõistab seda pragmaatilisest vaatepunktist ning väidab, et koodivahetus sõltub suhtluse vahetust keskkonnast. Myers-Scotton on koodivahetusele lähenenud grammatiliselt ning tema käsitluse järgi sõltub keelevelik sotsiaalsest kontekstist. Eelmainitud autorite järgi on peamised koodivahetuse funktsioonid tsiteerimine (*reported speech*), keelemäng (*language play*), ekspressiivsus (*expressive function*), kvaasitõlge (*reiterations*), kaasvestlejate omavaheline suhe (*group identity*), isiklik pöördumine (*personal appeal*) ja osalejaskonna muutus (*change of*

participant constellation). (Zabrodskaja 2005: 36–37, 54, 71–75 ; Korkus 2020: 11, 13–14, 16, 19–20)

Tsiteerimise funktsioonis vahetatakse keelt, kui tahetakse korrata midagi, mida keegi on varem öelnud, kuid mis on toimunud põhivestlusest erinevas keeles. Seda funktsiooni leidub Grosjeani (1982) ja Aueri (1995) käsitlustest. Keelemängu puhul vahetatakse keelt koomilise efekti saavutamiseks ning see funktsioon on eriti levinud laste ja noorte seas. Keelemängu puhul võidakse näiteks mitut keelt integreerides mõelda välja uusi sõnu või lauseid. Seda funktsiooni on käsitlenud Auer (1995) ning Appel ja Muysken (2005). Keelega mängimine ei eelda küll mitme keele suurepärasest oskusest, kuid kõik vestluses osalejad peavad naljast aru saamiseks siiski mitmekeelseid teadmisi kasutama. Ekspressiivset funktsiooni kasutades rõhutatakse Grosjeani (1982) järgi näiteks emotsioone ja hoiakuid. Ekspressiivset funktsiooni kasutatakse nii positiivsete kui negatiivsete emotsioonide väljendamiseks, näiteks on tavaline kasutada teise keele ekspressiivväljendeid hüüatuste ja ropendamise puhul. Kvaasitõlke all peetakse silmas koodivahetust, kus kõneleja kordab öeldut teises keeles. Põhjuseks võib olla soov öeldut rõhutada, täpsustada või hoopis sõna tõlget otsida. Koodivahetus võib olla seotud ka vestlejate omavahelise suhtega, mil koodi vahetatakse grupiidentiteedi rõhutamiseks. Seda funktsiooni kohtab Grosjeani (1982) käsitluses. Osalejaskonna muutuse funktsiooni esineb Aueri (1995), Grosjeani (1982) ning Appeli ja Muyskeni (2005) kirjeldustes. Selle funktsiooniga võidakse näiteks kaasata või välistada vestlusest inimesi. (Zabrodskaja 2005: 71–75, 79, 82–84, 87–90; Korkus 2020: 17, 19–20, 23–24)

Eesti uurijatest on varem suuliste vestluste põhjal koodivahetust noortekeeles uurinud näiteks Anastassia Zabrodskaja (2005), kes uuris vene-eesti koodivahetust vene emakeelega algkoolilaste vestluses, Kristiina Praakli (2009), kes uuris Tampere elavate eestlaste koodivahetust, Mari-Liis Korkus (2020), kes analüüsis oma magistritöös Rootsis elavate eesti noorte koodivahetust, ning lisaks uuriti TeKE projektis (Mandel jt 2022; Praakli jt 2022; Vihman jt 2022) eesti noorte puhul ingliskeelset koodivahetust. Koodivahetus toimub kogukonniti eri põhjustel, kuid eelmainitud uurimuste tulemuste põhjal on sagedasemad koodivahetuse funktsioonid keelemäng (Zabrodskaja 2005),

tsiteerimine (Zabrodskaja 2005; Praakli 2009) ning hinnanguid ja emotsioone väljendavad sõnad (Zabrodskaja 2005; Korkus 2020; Vihman jt 2022). Need kolm funktsiooni on ka minu töös esindatud.

Korkuse (2020) töös iseloomustasid mitmekeelset noortekeelt ka semantilise seostamise ja puuduliku keeleoskuse funktsioonid. Esimeses neist oli koodivahetus seotud kindla teema või kontekstiga ja teises toimus koodivahetus seetõttu, et keeles, milles vestlus toimus, polnud öeldu väljendamiseks vajalikku sõnavara, või oli kõnelejal end teises keeles lihtsam ja mugavam väljendada. (Korkus 2020: 55–60, 65–67, 84) Neid kahte funktsiooni esines ka minu andmestikus, kuid koondasin need ühe funktsiooni alla. See funktsioon kannab minu töös nime valdkonnaspetsiifilised terminid (vt ptk 3.1.) ning tihti vahetati valdkonnaspetsiifiliste terminite puhul koodi just ebapiisava sõnavara tõttu.

Nagu netikeele peatükis mainitud, on inglise keele laialdase kasutamise tõttu sotsiaalmeedias noorte mitmekeelne suhtlus tavaline nähtus ning noorte koodivahetuse vastu tuntakse huvi üle terve maailma. Eestis ei ole noorte endi suhtumist koodivahetusse veel uuritud, kuid näiteks mitmekeelsete maldiivi noorte seas läbi viidud küsitluse tulemusena selgus, et noorte endi hinnangul kasutavad nad internetis suheldes koodivahetust kõige rohkem seetõttu, et teises keeles on seda, mida nad öelda tahavad, lihtsam väljendada. Lisaks vahetatakse koodi lihtsalt nalja pärast või seetõttu, et mingisugune väljend on parasjagu internetis levinud. On ka noori, kes arvavad, et nende eakaaslased kasutavad koodivahetust ebapiisava keeleoskuse tõttu. (Hammad 2018: 2558)

2. Materjal ja meetod

2.1. Uurimismaterjal

Töö käigus kogusin kahte tüüpi andmeid:

- 1) sotsiaalmeedia teel vahendatud kirjalikud vestlused kahe või enama osaleja vahel;
- 2) metaandmed osalejate kohta.

Uuritavad leidsin läbi sotsiaalmeediaplatformi Instagram, kuhu postitasin *story*-formaadis üleskutse (Lisa 1), mida jagasid enda jälgijatega ka noorteorganisatsiooni Soome Eesti Noored ja noortekeskuse Eesti Soome Noortekas kontod. *Story*-formaad on erinevatel sotsiaalmeediaplatformidel, nagu näiteks Instagram, Facebook, Snapchat ja TikTok kasutusel olev ajutise sisu tüüp. See võimaldab kasutajatel jagada fotosid ja videoid, mis on jälgijatele nähtavad ainult 24 tunni jooksul. Üleskutses palusin 16–20aastastel Soomes elavatel eesti noortel minuga ühendust võtta, kui nad on huvitatud keeleteaduslikus uurimistöös osalemisest. Valisin selle vanusevahemiku, kuna alguses oli uurimisandmed plaanis kõrvutada TeKE projekti andmete ja tulemustega, kuid see osa jäi tööst mahu tõttu siiski välja. Siinse uuringu vanusevahemik tuli lõpuks siiski natuke laiem – 12–24. Kitsendasin uuringus osalemisest huvitatud noorte hulka ka Soomes elatud aja pikkuse järgi. Soomes elatud periood pidi olema vähemalt viis aastat ning seda põhjusel, et noored oleksid Soomes võrgustunud ning valdaksid soome keelt. Osalejate dialoogipartnerid pidid vastama samadele kriteeriumitele.

Enne tähtide kogumist kooskõlastasin uurimuse Tartu Ülikooli inimuuringute eetikakomiteega². Seejärel palusin osalejatel ning alaealiste osalejate vanematel allkirjastada info- ja nõusolekuvormi. Lisaks tähtvestlustele kogusin küsitluse (Lisa 2) kaudu ka peamisi osalejatega seotud taustaandmeid, milleks olid vanus, sugu, Soomes elatud aastate arv ja peamine kodune suhtluskeel.

² Tartu Ülikooli inimuuringute eetikakomitee kooskõlastus nr 384/T-29.

Materjali on kokku viie täätivestluse ulatuses. Nendest üks on kolme inimese vaheline grupivestlus, teised kahe inimese dialoogid. Grupivestlusesse kuulub üks inimene, kellel puudub side Soomega, kuid ta ei osalenud ka aktiivselt vestluses. Seetõttu ei kuulu ta siinses töös analüüsitud inimeste (vt ptk 2.2.) hulka. Tekstivoore on ainekust 528, kokku 2126 sõna ulatuses.

2.2. Ülevaade osalejatest

Uuringus osales 4 tüdrukut ja 5 poissi, kelle vanusevahemik oli uuringu ajal 12–24 aastat. Tähistasin osalejad tähega T või P, mis tähistavad vastavalt tüdrukut või poissi, näiteks T1, T2, P3 jne. Kasutan neid tähiseid ka näidetes. Üks noor (P3) osales kahes erinevas täätivestluses. Tabel 1 näitab osalejate vanust, kodust suhtluskeelt ja Soomes elatud aega aastates. Kolm uuringus osalevat noort (T1, T6 ja P8) on sündinud Soomes. Ühe osaleja (P8) kodune keel on soome keel, ühel nii eesti kui soome keel (P9) ja teistel eesti keel.

Tabel 1. *Uuringus osalenud noored*

Osaleja	Vanus	Kodune keel	Soomes elatud aeg aastates
T1	12	eesti	12
T2	17	eesti	12
P3	17	eesti	11
P4	18	eesti	13
T5	24	eesti	8
T6	22	eesti	22
P7	20	eesti	7
P8	16	soome	16
P9	21	eesti ja soome	7

Vestluspartnerid olid T1 ja T2 (28,4 % uuritavast andmestikust), P3 ja P4 (18,6%), T6 ja P7 (6,4%) ning P8 ja P9 (1,3%). Grupivestlusesse kuulusid P3 ja T5 ning see moodustas 44,9% analüüsitavast materjalist.

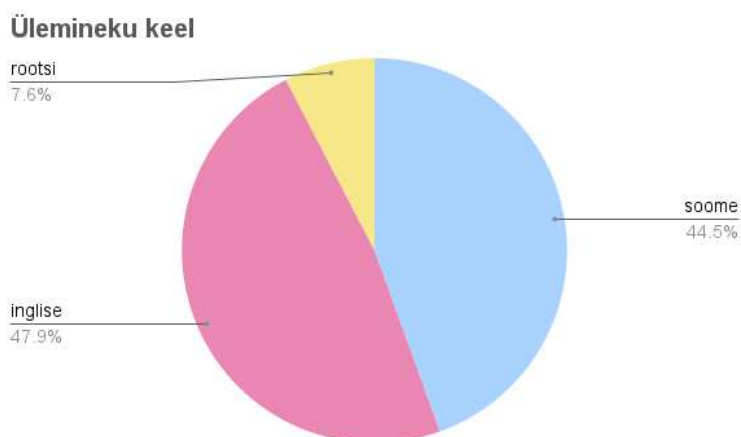
2.3. Uurimismeetod

Tšätivestluseid oli algselt plaanis koguda nii, et noored laeksid vestlused TeKE projekti juhendi abiga ise HTML-failidena alla. See osutus osalejate jaoks aga liiga keerukaks ja eemalepeletavaks ning osa algsetest huvilistest loobus osalemisest. Seega otsustasin osalejate soovil koguda vestlused hoopis nende endi tehtud kuvatõmmistena. Kuvatõmmised sisaldavad Messengeri, WhatsAppi ja Snapchati platvormidel peetud vestlusi. Analüüsimiseks trükkisin vestlused ümber ning märgendasin dialoogides soome-, inglise- ja rootsikeelsed keelendid. Seejärel eemaldasid osalejate isikut ja asukohta identifitseerivad andmed ja asendasin osalejate nimed koodidega. Kuna osalejad valisid ise välja, milliseid vestluse osasid nad minuga jagavad, teades, et töö fookuses on erinevate keelte koosesinemise uurimine, ei saa selles töös esitada kvantitatiivset ülevaadet koodivahetuse esinemise kohta Soome eesti noorte omavahelises suhtluses.

Peale vestlustes soome, inglise ja rootsikeelsete keelendite märgendamist, kandsin esinenud koodivahetuse juhtumid tabelisse. Töö eesmärk on mõista, mis olukordades ja mis põhjustel keeltevahelised üleminekud toimuvad, seega märkisin tabelisse iga koodivahetuse juhtumi juurde keele, millele üleminek toimus, selle eestikeelse tähenduse, vestluse, kust koodivahetus pärineb, osaleja soo ja vestluse teema. Seejärel grupeerisin üleminekud selle järgi, mis põhjusel koodivahetus minu hinnangul esineb, ning andsin nendele funktsioonidele nimetused.

3. Koodivahetuse funktsioonid

Koodivahetuse juhtumeid ehk üleminekut eesti keelelt soome, inglise või rootsi keelele esineb andmestikus 237 korda, millest aasasin töösse analüüsimiseks 230 keelendit, kuna ülejäänud 7 puhul ei ole võimalik kindlat funktsiooni määrata. 12 koodivahetuse juhtumile märkisin aga mitu funktsiooni korraga, kuna funktsioonide piire ei ole võimalik rangelt piiritleda. Nagu on näha joonisel 1, esineb kõigist koodivahetuse juhtumitest enim üleminekuid eesti keelelt inglise keelele (47,9%). Soome keelele esineb üleminekut 44,5% ja rootsi keelele 7,6%. Andmestikus esines ka struktuurilisi ülekandeid, kuid töö mahu tõttu ma neid ei analüüsi.

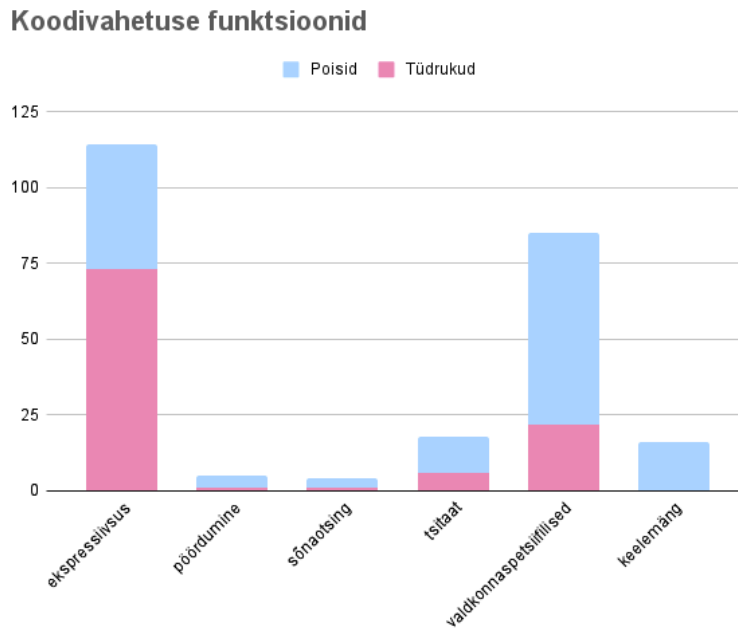

Joonis 1. Eri keelte osakaal kõigist koodivahetusjuhtudest

Toetudes varasematele uurimustele ja teooriaele on minu andmestikus esinevad koodivahetuse funktsioonid järgmised:

- 1) valdkonnaspetsiifilised terminid;
- 2) sõnaotsing;
- 3) ekspressiivsus;
- 4) tsitaat;
- 5) pöördumine;
- 6) keelemäng.

Joonisel 2 on näha koodivahetuse funktsioonide osakaal selle töö andmestikus ning on näha ka, kuidas jagunes funktsioonide esinemine poiste ja tüdrukute vahel.

Joonis 2. Koodivahetuse funktsioonide osakaal analüüsitud andmestikus

Näidetes olen paksus kirjas märkinud analüüsitava koodivahetuse juhtumi, selle järel sulgudes ning ülakomade vahel on koodivahetuse eestikeelne tõlge. Tõlge on samas käändes, milles algne tekst. Nurksulgude vahel olevad märkused asendavad sellist teavet, nagu näiteks õpetaja või töökoha nimi, et vestluses osalejat ei oleks võimalik identifitseerida. Nurksulgude vahel on ka teave selle kohta, kui keegi on saatnud vestluskaaslasele pildi, video või häälsõnumi.

3.1. Valdkonnaspetsiifilised terminid

Valdkonnaspetsiifilisteks terminiteks liigitasin koodivahetuse, kus keelt vahetatakse kindlas kontekstis, kuna osaleja seostab kindlat teemat ühe keelega. See funktsioon põhineb Korkuse (2020) rootsieesti noorte suulises vestluses enim esinenud semantilise

seostamise funktsioonil, kus noored vahetasid koodi näiteks keskkonnaprobleemide või noorte tööhõive teemadel arutledes.

Siinses uurimuses esines kokku 85 valdkonnaspetsiifiliste terminitega seotud koodivahetust, mis on 35,1% kogu andmestikust. Peamised valdkonnad on kool (nt Soome koolisüsteemi või õppeainetega seotud teemad näidetes 1–3) ja töö (nt töölepinguga seotud väljendid näites 4), mille puhul eelistati nende teemadega seotud sõnu kasutada soome keeles. Kooliteemaga seotud koodivahetust esines andmestikus 44 ja tööga seoses 31 korda. Kuna paljud Soome eesti noored ei ole eestikeelsete kooli- ja töösituatsioonidega kokku puutunud, ei pruugita nende sõnade eestikeelset tähendust teadagi.

- (1) P3: Teate seda tunnet kui pool kooli saab tänasel tunnil **K merkintä** ('märkuse') kuna keegi ei pääse kooli bussi ja rongi streigi pärast 😂😂😂
T5: [õpetaja nimi] pani v xd
P3: Ei ma tulin volvoga
P3: Aga koik muud kes ei tule saavad **k** ('märkuse')
P3: Kuna **koeviikko** ('arvestuste nädal') ikkagi
- (2) P3: Tomban vb bioloogia **uusintakoest** ('järeltööst') mingi 6-7
P3: Läks palju paremini kui seal tava **koes** ('kontrolltöös')
- (3) P3: Kui ma saan sellest mata **jaksost** ('perioodist') 4 ss ma lyhikesse ('kitsasse (matemaatikasse)') ära
P3: Sain eelmine **jakso** ('periood') ka 4
- (4) P7: Kas sul ka töö **osa aikainen** ('poole kohaga') [töökoha nimi]
T6: **Vakituinen** ('püsiv töökoht') ja **määräaikainen** ('tähtajaline')
T6: **Vakituinen** ('püsiv töökoht') ja **osa aikainen** ('poole kohaga') olen ma siis [töökoha nimi]
P7: Mis se **määräaikainen** ('tähtajaline') on?

T6: Suvel olin ma **määräaikainen** ('tähtajaline') vabandust

T6: Et oled tööl näiteks kuni 10.2.2025 asti ('ajani') ja siis **sopimus** ('leping') läbi

Näites 1 kasutatakse sõna *märkus* asemel soomekeelset sõna *K merkintä* ja selle lühemalt vormi *k. Arvestuste nädala* asemel kasutatakse soomekeelset vastet *koeviikko*, mis on otsetõlkes 'kontrolltöö nädal'. Fraasis *tänasel tunnil* on sõnale 'tund' lisatud soomekeelne käändelõpp ehk *tunnis* asemel öeldakse *tunnil*. See liigitub küll grammatika uurimise alla ega olnud siinse töö fookuses, aga väärub siiski mainimist, kuna *tunnis* asemel *tunnil* kasutust esines siinse uuringu erinevates vestlustes kokku 8 korda.

Näites 2 kasutatakse mõistete *järeltöö* ja *kontrolltöö* asemel soomekeelseid vasteid *uusintakoe* ja *koe*, kuid nendele soomekeelsetele sõnadele on lisatud eestikeelsed käändelõpud. Esile tuleb ka Soome koolides kasutatav hindamissüsteem, kus hinded on vahemikus 4–10 (vrd Eesti 1–5). P3 räägib, et tal läks bioloogia kontrolltöö hästi ja saab hindeks ilmselt „6“ või „7“, mis on võrdeline Eesti hindamissüsteemi „3“ või „4“-ga.

Näites 3 kasutatakse *perioodi* asemel soomekeelset vastet *jakso*. Lisaks tuleb 3. näites esile otsetõlge, kus *kitsa matemaatika* asemel kasutatakse soomepäraselt *lühikese matemaatika* (*lyhyt matematiikka*) mõistet. Seda esines kogu andmestikus 4 korral. Peale selle esines 2 korral ka *pika matemaatika* (*pitkä matematiikka*) ehk *laia matemaatika* mõistet. Esile tuleb ka näites 2 mainitud Soome koolides kasutusel olev hindamissüsteem. Selles näites räägib P3, et ta sai laia matemaatika perioodi hindeks „4“ ehk Eesti hindamissüsteemi järgi „2“.

4. näites kasutatakse töölepinguga seotud sõnu (*osaaikainen* 'poole kohaga', *vakituinen* 'püsiv töökoht', *määräaikainen* 'tähtajaline', *sopimus* 'leping') soome keeles ja lisaks võib näha soomepärasest kuupäeva kirjutamise vormi (10.2.2025), kus juhul, kui üks kuupäeva moodustavatest arvudest on ühekohaline, ei ole erinevalt eesti keelest tavaks selle ette 0 lisada (nt 10.02.2025). Kuupäeva juures on näha ka topeltmarkeeringut,

mispuhul esineb lause erinevates osades kaks sama funktsiooni täitvat ja sama tähendusega sõna: soome *asti* ja eesti *kuni*.

Lisaks kooli ja töö teemadele kasutati erinevates vestlustes soomekeelseid sõnu ka selleks, et rääkida asukohtadest (*kierrätyskeskus* ‘uuskasutuskeskus’, *lentoasema* ‘lennujaam’, *messukeskus* ‘messikeskus’) ning ingliskeelseid sõnu selleks, et rääkida riidetest (*crop top* ‘nabapluus’, *tank top* ‘varrukateta särk, maika’, *size guide* ‘suuruste tabel’) ja sotsiaalmeediast (*followers* ‘jälgijad’, *repost* ‘edasipostitus’, *views* ‘vaatamised’). Sarnaselt kooli- ja töösõnavarale võib koodivahetuse esinemine asukohtadest rääkides johtuda soomekeelses keeleruumis elamisest. Spetsiifilistel riidesemetel nagu *crop top* ja *tank top* on küll eestikeelsed vasted olemas, kuid sotsiaalmeedias ja noorte endi seas kasutatakse neid sõnu tihti inglise keeles. Lisaks ei pruugi eestikeelsed vasted anda edasi täpselt sama tähendust. Fraasi *size guide* kasutus tuleneb ilmselt ingliskeelse *e-poe* külastamisest. Sotsiaalmeedia terminite ingliskeelne kasutus tuleb suure tõenäosusega sellest, et paljudel sotsiaalmeediarakendustel puudub eestikeelne tõlge või ei olda tõlke olemasolust teadlikud, mistõttu kasutatakse seda võõrkeeles, mida kõige paremini osatakse. Lisaks avaneb enamik globaalseid allalaetud rakendusi vaikimisi inglise keeles.

3.2. Sõnaotsing

Sõnaotsingu funktsiooni alla liigitasin koodivahetuse, kus eelnevalt öeldut korratakse teises keeles. Zabrodskaja (2005) ja Korkus (2020) on oma uurimustes käsitlenud seda funktsiooni kvaasitõlkena, mille kohaselt kõneleja kordab öeldut teises keeles, et seda rõhutada või täpsustada. Minu andmestikus esines eelnevalt öeldu kordamist ainult eestikeelse tõlke otsimise vormis, seega nimetasin seda funktsiooni sõnaotsinguks.

See funktsioon esines neljas dialoogis ning iga kord arutati soomekeelsete sõnade eestikeelse tähenduse üle (näited 5 ja 6). Kõik selle funktsiooni alla liigitatud koodivahetused kuuluvad ka valdkonnaspetsiifiliste terminite funktsiooni alla, sest tegu on kooli ja tööga seotud teemadega. Näidetes tuleb selgelt esile, et kõnelejad on

soomekeelsetes terminites kindlamad, kuna terminite eestikeelse tähenduse üle arutatakse läbi soomekeelsete terminite.

(5) P3: Ma see generatsioon kes ei saand enam alg koolis oppida seda ilu kirjutamist

P3: Voi mis see on

P3: **Kauno kirjoitus** ('kursiiv, ilukiri')

(6) T5: siin näiteks lünkülesande näide

T5: suht easy ('lihtne')

T5: ja teised näited ka seal

P3: Mis asi on lünk

T5: pead lünga täitma

P3: Ehk ss

P3: Mis asi on lünk

P3: Mis see soome voi inglise keeles on

P3: Ma bilingual ('kakskeelne') ikkagi

T5: **aukkotehtävä** ('lünkülesanne') v xd

P3: Aaaa

P3: Jaja

Näites 5 arutatakse selle üle, milline on soomekeelse sõna *kaunokirjoitus* 'kursiiv, ilukiri' eestikeelne tähendus. Otsetõlkes oleks see *ilukirjutamine*, mida esialgu ka kasutati, kuid seejärel hakkas P3 tõlkes kahtlema. Kahtlemisele viitab P3 küsimus *voi mis see on*.

Näites 6 arutletakse sõna *lünkülesanne* üle, kus P3 ei ole tuttav sõnaga *lünk*, kuna ta küsib selle tähenduse järele soome või inglise keeles viidates enda kakskeelsusele (*bilingual* 'kakskeelne'). Lõpuks selgub tähendus läbi T5 pakutava soomekeelse sõna *aukkotehtävä*, mille peale P3 vastab nõustuvalt *Aaaa* ja *Jaja*.

3.3. Ekspressiivsus

Kõneleja emotsioone ja hoiakuid rõhutava või omapoolset hinnangut väljendava koodivahetuse liigitasin Grosjeani (1982) järgi ekspressiivsuse funktsiooni alla. Seda funktsiooni esines andmestikus kõige rohkem: kokku 114 korda, millest 87 inglise keeles, 24 soome keeles ja 3 rootsi keeles. Selle funktsiooni juurde kuuluvad näiteks positiivsete (näide 7) ja negatiivsete (näide 8) emotsioonide ja hinnangute väljendamine. Liigitasin selle funktsiooni alla ka juhud, kus nõustuti või mittenõustuti millegagi, mida keegi eelnevalt ütles ning mille abil anti edasi enda suhtumist eelöeldusse (näited 9 ja 10). Tavaline on kasutada ka teise keele ekspressiivseid väljendeid ropendamise (näide 11) ja hüüatuste (näide 12) puhul. Tähtvestlustes emotsioonide väljendamise juurde kuulub ka akronüümide ja *emoji*'de kasutamine. See tuleb hästi esile näidetes 7, 10 ja 12. Analüüsitud vestlustes kasutati kokku 120 *emoji*'t.

(7) P3: [pilt dressipluusist]

P3: 🙄🙄

T5: **aik freeesi** 😞 ('suht lahe')

(8) P3: Nike hakkas **vituttama** ('närvidele käima') niiet ostsin ralph lauren

T5: aik freeesi broidi ('suht lahe, vennas')

P3: Eiks ookki ('nii ongi / kas pole?')

(9) T1: Kool = depressioon

T2: **Literally** ('reaalselt')

(10) P3: voiks enne sinna minekut kiire kossu pela ('mängu') teha 🤞🤞🤞🤞🤞🤞

T5: **voiiis** ('võiks')

(11) P4: **Fuck** verot ('kuradile maksud')

P4: **Fuck** ('kuradile') palk

P4: **Fuck** ('kuradile') töö

P4: **Fuck** kaikki vitun eläke maksut ('kuradile kõik kuradi pensioni maksud')

P4: Ma nädal tööl

P4: 5 päeva

P4: Yhe päeva full ('kogu') raha phm eläke ('pension')

P3: Lol bot ('haha hale')

(12) P3: Arvake kes sai lopuks töökoha

T5: Sinaa vää 🙌🙌

T5: **Ooumaigaad** ('issand jumal') 🤔🤔🤔🤔🤔🤔

T5: **omg** ('issand jumal') kus !!??

Näites 7 väljendab T5 positiivset emotsiooni P3 saadetud dressipluusi pildi kohta. T5 kasutab selleks soomekeelse sõna *aika* lühendit *aik*, mille võiks eesti keelde tõlkida kui 'suht', ja ingliskeelse sõna *fresh* soome keele mugandatud versiooni *freesi*, mille otsene tähendus on 'värske'. Sellest tuletatud noortepärase kasutuse tähendus on 'lahe'. Sama fraasi kasutatakse ka näites 8.

Näites 8 on P3 kasutanud enda negatiivsete emotsioonide väljendamiseks soomekeelset sõna *vituttaa* 'närvidele käima', millele on lisatud eestikeelne *ma*-infinitiivi pöördelõpp. Sõna *vituttama* on olemas ka eesti keeles (kujul *vitutama*), kuid sellel on teistsugune tähendus. Eesti keeles kasutatakse seda pigem inimeste, mitte asjade kohta, ning sellises kontekstis nagu näites 8 see esineda ei saaks.

Näites 9 tuleb hästi esile nõustumine eelnevalt öelduga. T1 väljendab oma negatiivseid emotsioone kooli kohta ning T2 kasutab väitega nõustumiseks ingliskeelset sõna *literally* 'reaalselt'. Nõustumist on näha ka näites 8, kus P3 kasutab selleks soomekeelset väljendit *eiks ookki* ('nii ongi / kas pole?').

Näites 10 pakub P3, et võiks korvpalli mängima minna, mille peale T5 vastab nõustuvalt soome keeles *voiiiis (vois)* 'võiks'. See on hea näide netikeele peatükis (vt 1.3.) juttu olnud sõnade pikemaks venitamisest, et netisuhtluses emotsioone rõhutada. Selles näites tuleb esile ka andmestikus 3 korda esinenud sõna *pelama* 'mängima' kasutus spordimängu kontekstis. *pelama* on küll üle kandunud Eesti noorte sõnavarasse, kuid Eestis kasutatakse seda peamiselt arvutimängude kontekstis (Pärismaa 2014)

Näites 11 tuleb esile inglise keele kasutus ropendamise puhul. P4 väljendab frustratsiooni selle üle, et suur osa ta palgast läheb pensioni maksudeks ning kasutab selleks neli korda sõna *fuck* ('kurat'): *fuck verot* 'kuradile maksud', *fuck palk* 'kuradile palk', *fuck töö* 'kuradile töö', *fuck kaikki vitun eläke maksut* 'kuradile kõik kuradi pensioni maksud'.

Näites 12 on näha ingliskeelse väljendi *oh my god* 'issand jumal' kaks esinemiskuju *ouumaigaad* ja *omg*, millega väljendatakse imestust või elevust.

Lühenditest esineski minu aineestikus enim akronüümide *omg (oh my god)* 'issand jumal', *lol (laughing out loud)* 'naeran kõva häälega' ja *idk (i don't know)* 'ma ei tea' erinevaid vorme. Lühend *omg* esines andmestikus 11 korda. *omg* alla lugesin ka selle erinevad esinemisvormid, nagu näiteks *oml (oh my lord)* 'issand jumal' ja *omfg (oh my fucking god)* 'issand kuradi jumal'. Esines ka eesti keelde mugandatud vorme, nagu *ouumaigaad* ja *oomaigaad*. *lol* esines andmestikus 5 korda ja selle teine populaarne vorm *lmao (laughing my ass off)* 'naeran väga kõva häälega', 4 korda. *idk* esines andmestikus 6 korda. Kuigi näiteks *omg* ja *lol* on akronüümid, ei mõelda neid kasutades tihti enam nende algsele tähendusele, vaid need on muutunud justkui omaette sõnadeks. Ka suulises vestluses võib kuulda noori ütlemas neid lühendeid nii, nagu loetakse

(nt Vihman jt 2022: 310). Selliseid keelendeid võidakse lisada ka näiteks lause lõppu eelõeldu pehmendamiseks või sarkasmi väljendamiseks.

3.4. Tsiteerimine

Tsiteerimise funktsiooni alla liigitasin keelendid, mis viitavad kellegi varasemalt öeldule. Seda funktsiooni esines Grosjeani (1982) ja Aueri (1995) käsitlustes. Siinse töö materjali põhjal esines järgmisi tsiteeringu vorme: kellegi öeldu tsiteerimine (näited 13 ja 14), käibefraasile või tuntud ütlusele viitamine (näited 15 ja 16) ja popkultuuris kasutatavale fraasile (meemidele) viitamine (näited 17, 18 ja 19). Tsiteerimist esines andmestikus 18 korda: soome keeles 9, inglise keeles 8 ja rootsi keeles 1 kord.

(13) T2: Also eile HAHAAHHH keemia tunnis mu sõbranna piti ütleva
„**pallotikkumalli**“ (‘molekuli ruumiline mudel’) aga ta ütles
„**pallitikkumalli**“ (‘munandite ruumiline mudel’) KÕIGI EES KÕVA
HÄÄLEGA JA MA ÜRITASIN MITTE NAERTA SEST SEE ÕPETAJA
OLEKS MINGI MERKINTÄ (‘märkuse’) PANNUD

(14) P3: Teate seda tunnet kui MATA tunnil soome keele oskused ei piisa enam:)
T5: hahahahha
T5: tekstülesanded v
P3: Pmst jh
P3: Seal nii lambised sõnad
P3: Mingi **hamesuoja** (‘seelikukaitse (jalgrattal)’)
P3: Arvasin et see mingi kleidi kott
P3: Aga see on hoopis rattal mingi asi

(15) P3: Meie klassist täiegeaa poisse kuhugi amiksesse (‘kutsekasse’) ära
tommanud
T5: lmaooo
T5: **amis jonnet** (‘kutseka jorsid’)

P3: **Amis se vaan tienaa enemmä** ('kutseka (lõpetanud) inimesed teenivad rohkem')

T5: **lukioست suoraa kaupankassalle** ('gümnaasiumist otse poekassasse / müüjaks')

(16) P4: [pilt statiivist]

P3: **Pappa betalar** project ('isa maksab projekt')

(17) P3: [pilt kohvijoogist]

P3: Iha vitu hyvää weli ('päris kuradi hea, vennas')

P3: Mingi blonde latte on selle nimi

P3: Ma **average white girl** ('keskmine valge tüdruk')

T5: oled jaaa

(18) T1: Kas sa võid tulla õue must pilti tegema

T2: **BRUH** ('vennas')

(19) P3: Mul oli täna 13:50-14:05 [õpetaja nimi] tund aind 🙄

P3: Lukio **ez ez** ('gümnaasium lihtne')

Näites 13 tsiteerib T2 oma klassiõe keemia tunnis öeldud soomekeelset sõna *pallitikkumalli* ('munandite ruumiline mudel'). Jutumärkide kasutus näitab selgelt, et tegu on kellegi teise öelduga. Sellest näitest tuleb hästi esile ka netikeele peatükis mainitud emotsioonide rõhutamine suurte tähtede kasutamisega.

Näites 14 viitab P3 tekstülesandele, mida ta matemaatika tunnis luges. Tekstülesandes esines soomekeelne sõna *hamesuoja* 'seelikukaitse', mida P3 ei olnud ilmselt varem kuulnud ning arvas sõna otse tõlkides, et see on seotud väga otseselt seelikutega. Tegelikult tähendab seelikukaitse aga jalgrattal tagumise ratta külge kinnitatavat kaitset, mis kaitseb sõitja riideid, eriti seelikut või mantlit, sattumast jalgratta kodarate vahele.

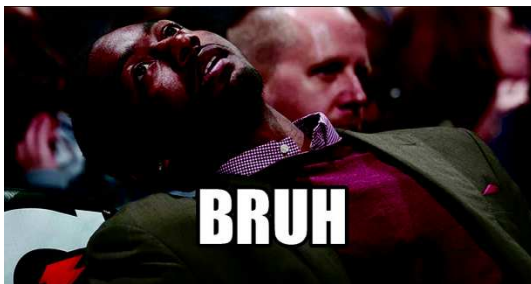
Näites 15 kasutatakse selliseid soomekeelseid haridusega seotud ütlisi nagu *lukiost suoraa kaupankassalle* ‘gümnaasiumist otse poekassasse/müüjaks’, mis viitab halvustava alatooniga sellele, et peale gümnaasiumi lõpetamist ei ole palju töövõimalusi ja *amis se vaan tienaa enemmän* ‘kutsekooli lõpetanud inimesed teenivad rohkem’, mis viitab sarnaselt eelmise ütlusega sellele, et kõneleja eelistab kutsekooli õpinguid.

Näites 16 kasutatakse soome ja rootsi noorte seas populaarset rootsikeelset fraasi *Pappa betalar* ‘isa maksab’. Sellega viidatakse tihti halvustavalt noortele, kelle jõukad vanemad maksavad nende elustiili eest või inimestele, kelle jõukas partner maksab nende eest. (Urbaani Sanakirja: Pappa Betalar) Soomes viidatakse selle kasutusega ka riigis elavatele jõukatele rootsi peredele.

Näidetes 17, 18 ja 19 viidatakse internetis ringlevatele meemidele (humoorikad pildid ja videod). Margaret Pulga (2012) uurimusest selgus, et eesti noored viitavad tihti ka kirjalikus suhtluses meemidel kujutatud fraasidele. Nagu netikeele peatükis mainitud, on meemide näol tegu väga erialaspetsiifiliste ja kindlale sotsiaalsele grupile omaste keelenditega ning neid otse ümber tõlkides ei pruugi tähendus samaks jääda.

Näites 17 räägitakse teatud kohvijoogist, mille peale ütleb selle tellija P3, et ta on *average white girl*. See on viide meemile *common white girl*, kus sõna *common* ‘tavaline’ asemel on kasutatud samatähenduslikku sõna *average*. Fraasiga *common white girl* viidatakse internetis väljakujunenud stereotüübile noorest naisest, kes elab Ameerika Ühendriikides, on heleda nahatooniga ning kuulub keskklassi. Selle stereotüübiga seostatakse näiteks Disneyt, Starbucksit kohvikut ja UGG-i saapaid. (Know Your Meme: Common White Girl) Selles näites seostab P3 end selle stereotüübiga ilmselt just Starbucksit kohviku tõttu, kuna juttu oli kohvijoogist. Tegemine ei ole tavalise fraasiga ka sellepärast, et *common white girl*’i otsetõlge ‘tavaline valge tüdruk’ ei annaks edasi viidatavale meemile omast humoorikat tähendust. Lisaks kasutab seda fraasi poiss, mis näitab samuti, et tegu on naljaga või millelegi viitamiselega.

Näites 18 küsib T1, kas T2 tahaks temast pilti tegema minna. T2 vastab selle peale *BRUH*. *Bruh* tuleneb ingliskeelsest slängisõnast *bro* ‘vennas’, mis on aga oma esialgsest tähendusväljast eemaldunud ning võiks öelda, et *bruh* ja *bro* ei ole enam päriselt sünonüümid. Kui *bro* on selgelt pöördumissõna, siis sõnaga *bruh* väljendatakse pigem pettumust või üllatust (Verpson 2024: 23). Sõna *bruh* hääldus ja kasutamine on alguse saanud ühest videomeemist (vt <https://knowyourmeme.com/memes/bruh>), kuid seda on kasutatud ka pildimeemina. Alloleva meemi (Pilt 2) puhul on näha, kuidas sõna *bruh* viitab frustratsioonile või pettumusele. Sõna *bruh* esines andmestikus 5 korda ja need kuuluvad ka ekspressiivsuse funktsiooni alla.

Pilt 2. Pildimeem, kus on kasutatud sõna *bruh*.

Näites 19 räägib P3, et tal oli lühike koolipäev, ja kasutab selleks väljendit *ez ez*, mis on viide internetimeemile. *Ez* tähendab siinkohal sama, mida ingliskeelne sõna *easy* ‘lihtne’ ning neid kahte ka hääldatakse samamoodi. *Ez*’i kirja pilt tuleneb sõna *easy* hääldusest, kuna see kõlab samamoodi nagu tähed *e* ja *z* inglise tähestiku järgi hääldatuna. Kirjakuju *ez* on kasutatakse tavaliselt arvutimängude kontekstis. Üks esimesi *ez*’i mainimisi oli näiteks 2011. aastal arvutimängu „League of legends“ foorumis. Keelend hakkaski levima 2020. aastate alguses. Selle kirja pildiga on tehtud hulgaliselt meeme, mistõttu on see jõudnud ka laiemasse kasutusse. (Know Your Meme: EZ)

3.5. Pöördumine

Pöördumise funktsiooni alla lugesin sellised keelendid, mille abil kõnetati vestluspartnerit. Kuna netisuhtluses on selge kellega räägitakse ja tegu on jätkuva vestlusega, ei ole tavaliselt põhjust vestluspartneri poole eksplitsiitselt pöörduda. Seetõttu esines pöördumise funktsiooni ainult 5 korda ja 4 korda nendest kolmeinimese grupivestluses.

(20) T2: **Bro** ('vennas') mul lõppeb 15.30 kool mingitel päevadel
T1: OMLL ('issand jumal')

(21) P3: **Weliiiiiiit** ('vennased')
P3: Käime barbiet vaatamas millalgi vääää

Näites 20 kasutatakse vestluspartneri poole pöördumiseks sõna *Bro* ('vennas'), mis on TeKE netikeele andmete kohaselt noorte seas väga levinud sõna pöördumiseks (Verpson 2024: 14). Selles näites kasutatud pöördumissõna sarnaneb ka tsiteerimise funktsioonis näitele 18, kuna väljendatakse pettumust pikkade koolipäevade üle.

Näites 21 pöördutakse grupivestluses osalejate poole sõnaga *Weliiiiiiit*, mis viitab soomekeelsele sõnale *veljet* 'vennad'. Tegu on soomekeelse vormiga ingliskeelsest sõnast *bro*, millest oli juttu eelmises näites. *W* kasutamine *v* asemel on ilmselt stilistiline valik ning huvitav on see, et grupivestluse nimi on samuti *Weliiiiiiit*. Siinkohal on pöördumisel ka ekspressiivne funktsioon, kus venitatakse sõna pikemaks, et rõhutada emotsiooni.

3.6. Keelemäng

Keelemängu funktsiooni alla liigitasin koodivahetuse, kus teise keele kasutamisele läheneti loominguiliselt ja koomiliselt. Keelemängu funktsioon on esindatud Auri (1995) ning Appeli ja Muyskeni (2005) loeteludes. Keelega mängimisega lisatakse vestlusesse

huumorit ja mängulisust. Keelemängu esines andmestikus 16 korda ja seda rootsi keeles, kuhu kõnelejad kombineerisid loominguiliselt ka inglise ja eesti keelt (näide 22).

(22) P4: [saatis TikToki video lingi] **du samma fråga?** ('sul sama küsimus?')

P3: **Jag inte understand sverige** ('ma ei saa rootsi keelest aru')

P4: Haha

P3: **Du inte första svenska** 😂 ('sa ei saa rootsi keelest aru')

P4: Vend elab maas mis 2 keelne ja ei oska teist keelt

P3: **Vad är du say** ('mida sa ütlesid')

P3: **Du är** ('sina oled') hyppama?

P3: **Jag** ('mina') tõmban ära

Näites 22 saatis P4 TikToki video lingi ja tahtis ilmselt küsida P3 käest *Kas sul on sama küsimus?* *Du samma fråga?* tähendab sõna-sõnalt tõlkides aga 'sa sama küsimus?'. Selle küsimuse standardkeelne variant oleks *Har du samma fråga?* Ehk puudu on tegusõna. Rootsi keeles ei saa aga sarnaselt eesti keelele *olema*-teigusõna lausest välja jätta, sest pole käänat, mis asesõnale selle tähenduse annaks. Järgmises kõnevoorus vastab P3 *Jag inte understand sverige*, millega tahab ilmselt oma rootsi keele oskuse üle nalja teha. Otsetõlkes tähendab see lause 'ma ei aru saada Rootsi'. Lauses on verb 'aru saada' rootsi keele asemel inglise keeles ja keelenimetuse asemel (*svenska* 'rootsi keel') riigi nimi (*Sverige* 'Rootsi'). Standardvariant lausest oleks *Jag förstår inte svenska*. P4 väljendab kirjutades *haha*, et eelnev lause pakkus nalja ja P3 jätkab lausega *Du inte första svenska*. Sõna-sõnalt tõlkides tähendab see 'sa ei aru saada rootsi keel'. Standardkeeles oleks see lause *Du förstår inte Svenska* 'Sa ei saa rootsi keelest aru'. Huvitaval kombel on ta selles näites kasutanud keele kirjutamiseks *svenska* 'rootsi keel', mitte *Sverige* 'Rootsi', nagu eelmises lauses. Viimased 3 kõnevooru on eriti mängulised: voor algab rootsi keeles ja lõppeb kas inglise või eesti keeles. Lausega *Vad är du say* tahab P3 ilmselt küsida *Mida sa ütlesid?*. Rootsi keele standardkeeles oleks see küsimus aga *Vad sa du?*. Ilmselt on lauset püütud luua ingliskeelse malli *What did you say?* Järgi. Lausetes *Du är hyppama*

ja *Jag tōmban ära* on kasutatud rootsikeelseid isikulisi asesõnu *du är* 'sina oled' ja *jag* 'mina'. Lausete lõpus on kasutatud aga eestikeelseid slängiväljendeid. *Hyppama* tuleb ilmselt väljendist *Tuled hüppama?*, mis tähendab 'tuled ülbitsema?', ja *tōmban ära* tähendab 'annan lõuga / löön sind'.

Selle näite põhjal võib oletada, et kõnelejad ei valda rootsi keelt hästi, kuid kuna Soome koolides on rootsi keele õpe kohustuslik, omavad nad rootsi keele baasteadmisi, mille abil keeltega mängida. Keelemängule on omane ka see, et vestlejad naeravad keeleliste mängude üle. Seda väljendab P4 kirjutatud *haha*, mis väljendab naermist.

4. Arutelu

Töös analüüsisin viie Soome eesti noore (vanuses 12–24 aastat) omavaheliste tähtsustuste põhjal keeltevahelisi üleminekuid ehk koodivahetust eesti keelelt soome, inglise ja rootsi keelele. Eesmärk oli mõista, miks keeltevahelised üleminekud toimuvad ja milliseid rolle täidab koodivahetus kui nähtus mitmekeelsete kõnelejate suhtlusegevuses. Eesmärgist tulenevalt otsisin viie tähtsustuse põhjal vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- 1) kui palju esineb Soomes elavate eesti noorte omavahelises suhtluses mõjutusi inglise, soome ja rootsi keelest;
- 2) milliseid ülesandeid täidavad erinevad keeled noorte omavahelises suhtluses ehk millised on koodivahetuse funktsioonid?

Analüüsi põhjal esines siinse töö andmete järgi Soome eesti noorte omavahelistes tähtsustustes kõige rohkem üleminekut eesti keelelt inglise keelele (47,9%). Soome keelele üleminekut esines 44,5% ja rootsi keelele 7,6%. Andmestiku põhjal eristus kuus koodivahetuse funktsiooni: valdkonnaspetsiifilised terminid, sõnaotsing, ekspressiivsus, tsiteerimine, pöördumine ja keelemäng.

Enim esines koodivahetuse puhul ekspressiivsuse funktsiooni (47,1% andmestikust). Seda esines 76,3% inglise keeles, 21,1% soome keeles ja 2,6% rootsi keeles. Tuginedes andmetele ja varasemale teooriale saab väita, et noorte seas on väga levinud hüüatuste ja emotsioonide väljendamiseks ingliskeelsete ekspressiivsete väljendite kasutus. Seda eriti tüdrukute seas.

Teine palju esinenud koodivahetuse funktsioon oli valdkonnaspetsiifilised terminid (35,1% andmestikust), kus koodi vahetati kindlast teemast rääkides. Seda funktsiooni esines soome keeles 76,2% ja inglise keeles 23,8%. Selle töö andmestikus kasutati soome keelt enim koolist (nt õppeainete nimetused ja Soome koolisüsteem) ja tööst (nt töölepinguga seotud sõnad) rääkides. Kuna paljud Soome eesti noored ei ole eestikeelsete kooli- ja töösituatsioonidega kokku puutunud, ei pruugita nende sõnade eestikeelset

vastet teada või seostab kõneleja teemat ühe keelega. Inglise keelt kasutati selle funktsiooni puhul sotsiaalmeediast ja riietest rääkides, mille põhjuseks võib olla noorte aktiivne ingliskeelse sisu tarbimine sotsiaalmeedias.

Sõnaotsingut esines andmestikus kõige vähem, 1,7%, ja ainult soome keeles. Sõnaotsing esines näidetes, kus kõnelejal meenus teatud teemaga seoses soomekeelne sõna ning peale seda küsis vestluskaaslaselt, mis selle sõna eestikeelne vaste on. Esines ka juhtum, kus osaleja ütles sõna eesti keeles, aga vestluspartner ei saanud aru ning küsis sõna soomekeelset vastet. Selle funktsiooni alla kuuluvad keelendid kuulusid ka valdkonnaspetsiifiliste terminite funktsiooni alla, kuna tegu oli kooli- ja töösõnavaraga.

Tsiteerimist esines andmestikus 7,4%. Tsiteerimise funktsiooni alla kuulusid koodivahetuse juhtumid, kus korrati kellegi varasemalt öeldut või kasutati üldkeeles levinud käibefraase. Lisaks liigitasin tsiteerimise alla koodivahetuse juhtumid, kus viidati selgelt internetis kasutatavatele meemidele.

Vähe (2,1% kogu andmestikust) esines siinse ka vestluskaaslase poole pöördumist, mida teistes siinses töös mainitud koodivahetuse uurimustes on esinenud märgatavalt rohkem. Põhjuseks võib olla see, et netisuhtluses on selge, kellega räägitakse, seega ei ole põhjust vestluspartneri poole eksplitsiitselt pöörduda. Pöördumist esineski enamasti grupivestluses. Kõige levinum sõma pöördumiseks oli *bro* 'vennas'.

Keelemängu funktsiooni osakaal oli 6,6% ning seda funktsiooni esines ainult rootsi keeles, kuhu kõnelejad kombineerisid loominguiliselt ka inglise ja eesti keelt. Keelega mängiti kasutati loominguiliselt ja humoorikalt ning see ei eeldanud sügavat rootsi keele oskust.

Grammatika, sh morfoloogilise integreerimise ja struktuurilise ülekande uurimine ei mahtunud selle töö piiridesse, kuid näidetest on näha ka huvitavaid Soome eesti noortele omaseid grammatilisi jooni. Näiteks eestikeelsetele sõnadele soomekeelse käändelõpu lisamine (*tunnis* asemel *tunnil*) või soomekeelsele sõnale eestikeelse käändelõpu lisamine

(nt *verot* ‘maksud’ asemel *verod*). Huvitav tähelepanek oli veel see, et Soome eesti noored kasutavad netisuhtlustes *ä*- ja *ö*-tähte, kuid *ü* asendavad *y*-ga ja *õ* asendavad *o* või *ö*-ga. Põhjuseks võib olla see, et Soome eesti noored kasutavad nutiseadmes suhtlemisel soomekeelset klaviatuuri, kus on *ä*- ja *ö*-täht olemas, erinevalt eestikeelsest klaviatuurist, kus täpitähed puuduvad täielikult (iOS-i³ puhul). Soome eesti noortekeele uurimine grammatilisest vaatenurgast võiks olla üks võimalikke edasisi uurimissuundi.

Kuigi analüüsitava materjali oli võrdlemisi vähe, on siiski näha tugev seos noortekeele ja ingliskeelse internetikultuuriruumi vahel. Noorte netikeelt mõjutab palju seal tarbitav sisu ning ka siinses töös on näha, et noored kasutavad rohkelt ingliskeelseid keelendeid hinnangute ja emotsioonide väljendamiseks. Soome keelt kasutati peamiselt kooli- ja tööteemadest rääkides, kuna enamik Soome eesti noored ei ole kokku puutunud eestikeelsete kooli- ja töösituatsioonidega ja suhtlevad koolikaaslastega soome keeles.

³ iOS on iPhone’is kasutusel olev operatsioonisüsteem.

5. Kokkuvõte

Soomes asub suurim eesti keele kõnelejate kogukond väljaspool Eestit: eesti keelt kõnelevaid inimesi elab seal 2023. aasta andmete kohaselt umbes 50 000. Soome multikultuurse kultuuriruumi, igapäevase soome keele kasutamise ning ka teise riigikeele, rootsi keele mõju tõttu võib sealne eesti keel teatud joontes Eestis elavate eesti keele kõnelejate omast erineda. Selles bakalaureusetöös on vaatluse all Soomes elavate eesti noorte keelekasutus omavahelistes tsätivestlustes. Noored on uuenduslikud keelekasutajad ja tsätivestluste kaudu saab hea ülevaate sellest, kuidas noored päriselt omavahel suhtlevad. Täpsemalt analüüsisin töös seda, mis situatsioonides toimuvad keelelised üleminekud eesti keelelt soome, inglise ja rootsi keelele ehk koodivahetuse funktsioone. Uuritavaks materjaliks oli üheksa Soomes elava eesti noore tsätivestlused. Noorte vanusevahemik oli 12–24 aastat ning kõik osalejad on Soomes elanud üle seitsme aasta. Seega on nad Soomes võrgustunud ning valdavad soome keelt. Tsätivestluste põhikeel oli eesti keel.

Analüüsi põhjal esines andmestikus enim koodivahetust eesti keelelt inglise keelele (47,9%). Soome keelele oli üleminekuid 44,5% ja rootsi keelele 7,6%. Enim vahetati inglise keeles koodi emotsioonide ja hinnangute väljendamiseks (ekspressiivsus) ja soome keeles kindlatest teemadest, nagu näiteks Soome kooli- või töösituatsioonidest rääkides (valdkonnaspetsiifilised terminid). Lisaks vahetati koodi, tsiteerimaks kellegi varasemalt öeldut ja viitamaks internetimeemidele või käibefraasidele (tsiteerimine). Rootsi keelele üleminekut esines peamiselt nalja tegemise eesmärgil eri keeltega mängides (keelemäng). Kõige vähem esines andmestikus koodivahetust vestluspartneri poole pöördumiseks (pöördumine) ja sõnade eestikeelse tähenduse otsimiseks (sõnaotsing).

Tulenevalt väikesest andmestikust ei anna siinne bakalaureusetöö Soome eesti noorte keelekasutusest ammendavat ülevaadet, pigem on tegu esmase sissevaatega teemasse, mida varem uuritud ei ole. See vääriks aga edasist uurimist, kuna noored on paljude keelemuutuste algatajateks, Soome eestlaste tagasiränne on järjest suurenemas

(Tammaru jt: 2020: 12), mistõttu võib Soome eestlaste keelekasutus ka Eestis räägitavat eesti keelt mõjutada. Edasistesse uurimustesse võiks kaasata rohkem noori, uurida ka teisi vanusegrupe, analüüsida koodivahetust grammatilisest vaatepunktist ning võrrelda Soome eesti noorte keelekasutust eesti noorte keelekasutusega.

Kirjandus

Aasa, Triin 2022. Intensiivistajad eesti noortekeeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Alenius, Pauliina 2020. Arkipäivän oppiminen ja identiteetit: siirtolaisten kokemuksia työelämässä ja yhteiskunnallisessa toiminnassa ylirajaisessa Suomi–Viro-tilassa. – Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Toim. Rolle Alho ja Kaja Kumer-Haukanömm. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 207–219.

Alho, Rolle, Kaja Kumer-Haukanömm 2020. Johdanto. – Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Toim. Rolle Alho ja Kaja Kumer-Haukanömm. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 13–28.

Allik, Clarissa 1928. Tallinna keskkooliõpilaste erikeelest. – Eesti Keel, nr 1–2, lk 3–11.

Androutopoulos, Jannis 2013. Networked multilingualism: Some language practices on Facebook and their implications. – International Journal of Bilingualism 2, 185–205.

Appel, René, Pieter C. Muysken 2005. Language Contact and Bilingualism. – Modern Language Journal 72, 342–343.

Argus jt 2021 = Argus, Reili, Tiina Rüütmaa, Anna Verschik, Piret Baird 2021. Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest. Kirjandusülevaade. Tallinna Ülikool.

Auer, Peter 1995. The pragmatics of code-switching: a sequential approach. – One Speaker, Two Languages. Toim. Lesley Milroy, Pieter Muysken. Cambridge: Cambridge University Press, 115–135.

Bloomfield, Leonard 1933. Language. New York: Holt, Rinehart & Winston

Buchel, Branislav 2012. Internet Memes as Means of Communication. Magistritöö. Masaryki Ülikool.

Crystal, David 2001. Language and the Internet. Cambridge: Cambridge University Press.

Eckert, Penelope 1997. Age as a Sociolinguistic Variable. – The Handbook of Sociolinguistics. Toim. Florian Coulmas. Oxford: Blackwell. 151–167.

Edelman, Tervonen 2020. Viron ja Suomen välinen muuttoliike: katsaus aiempiin tutkimuksiin. – Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Toim. Rolle Alho ja Kaja Kumer-Haukanömm. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 29–44.

EF English Proficiency Index 2023. A Ranking of 113 Countries and Regions by English Skills. EF Education First; <https://www.ef.com/wwen/epi/>. Vaadatud 11.06.2024.

Ehala, Martin 2017. Keele rollidest eesti rahvusidentiteedis. – Eesti inimarengu aruanne 2016/2017. „Eesti rändeajastul“. Toim. Tiit Tammaru. Tallinn: SA Eesti Koostöö Kogu, 171–178.

Elis-Marii Anton 2022. Lühendite kasutus noorte netikeeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Frick, Maria 2010. Suomi–viro-koodinvaihto Facebookissa. – Lähivõrdlusi. Lahivertailuja 20. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika ühing, 49–67.

Grosjean, François 1982. Life with two languages: An introduction to bilingualism. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Grosjean, François 1998. Studying bilinguals: Methodological and conceptual issues. – Bilingualism: Language and cognition 2, 131–149.

Gumperz, John 1970. Verbal strategies in multilingual communication. Berkeley: University of California; <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED042173.pdf>. Vaadatud 19.04.2020.

Haiba, Sabiina 2016. Kuidas on netikeel muutunud aastatel 2001–2008. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Hammad, Aaidha 2018. Code-Switching in Facebook Chatting Among Maldivian Teenagers. World Academy of Science, Engineering and Technology. International Journal of Cognitive and Language Sciences 10, 2556–2559.

Hautamäki, Sanna 2015. Bakalaureusetöö. Tampere Ülikool.

Hennoste, Tiit 2010. Eesti netikeele olulisi jooni. Praktiline analüüs. – Gümnaasiumi valdkonnaraamat. Eesti keel ja kirjandus. Toim. Mari Kadakas; <https://oppekava.ee/eesti-netikeele-olulisi-jooni-praktiline-analuus/>. Vaadatud 11.06.2024.

Hennoste, Tiit 2013. kuule ma eemale nüüd. – Sirp, nr 46; <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/2013-12-05-17-05-50/>. Vaadatud 17.06.2024.

Hu, Jiawen 2024. Naerunäo kasutus teismeliste tätsisuhtluses: kinnine vs. lahtine naeratus. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Jauhainen, Jussi S. 2020. Suomen siltoja pitkin ja poikin. Transnationalismi, Suomi ja Viro. – Liikkuvuus, muuttoliike ja ylijäiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Toim. Rolle Alho ja Kaja Kumer-Haukanömm. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 237–248.

Kaivapalu, Annekatrin 2020. Viron ja suomen samankaltaisuuden vaikutus lähisukukielen oppimiseen ja virolaisten ja suomalaisten kanssakäymiseen. – Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Toim. Rolle Alho ja Kaja Kumer-Haukanömm. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 220–236.

Kerswill, Paul 1996. Children, adolescents, and language change. – *Language Variation and Change* 2, 177–202.

Korkus, Mari-Liis 2020. Miks nad *blandavad*? Koodivahetuse funktsioonidest viie rootsi-eesti kakskeelse teismelise näitel. Magistritöö. Tartu Ülikool.

Korkus jt 2024 = Korkus, Mari-Liis, Adele Vaks, Virve Vihman 2024. Pärändkeele mõistest eesti keele kontekstis. – *Oma Keel* 1, 39–45.

Lagerspetz, Mikko 2011. Vironkielisten maahanmuuttajien osallistuminen kulttuuri- ja yhdistyselämään. Raport. Helsinki: Tuglas-Seura; https://www.tuglas.fi/tiedostot/Vironkielisten_maahanmuuttajien_osallistuminen.pdf. Vaadatud 10.06.2024.

Lagerspetz, Mikko 2020. Suomen virolaiset – vähemmistö, väestöryhmä, vai jotakin muuta? – Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Toim. Rolle Alho ja Kaja Kumer-Haukanömm. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 123–140.

Lappalainen, Hanna 2001. Sosiolingvistinen katsaus suomalaisnuorten nykypuhekieleen ja sen tutkimukseen. – *Virittäjä* 1, 74–101.

Laurisaar, Riho 2011. Nähtamatud eestlased. – *Eesti Päevaleht*, 29. detsember; <https://epl.delfi.ee/artikkel/63704292/nahtamatud-estlased>. Vaadatud 10.06.2024.

Leppänen, Sirpa 2007. Youth language in media contexts: insights into the functions of English in Finland. – *World Englishes* 2, 149–169.

Maghfur jt 2020 = Maghfur, Ahmad, Mashuran Mashuran, Rohmani Nur Indah 2020. Language Used in Social Media and Its Impact Toward Teens Language Acquisition. ICONQUHAS & ICONIST. Indoneesia, Bandung, 2.–4. oktoober; <http://dx.doi.org/10.4108/eai.2-10-2018.2295456>. Vaadatud 11.06.2023.

Mandel jt 2022 = Mandel, Aive, Virve-Anneli Vihman, Kristiina Praakli, Kadri Koreinik 2022. Rahvateadusega noortekeelt kogumas. – *Oma Keel* 1, 16–21.

McCulloh, Gretchen 2019. *Because Internet: Understanding the New Rules of Language*. New York: Riverhead Books.

Myers-Scotton, Carol 1997. *Duelling languages: Grammatical structure in codeswitching*. Oxford: Oxford University Press.

Oja, Anna 2010. Sissevaateid internetisuhtlusesse. – Oma Keel 1, 11–18.

Oona, Annela 2016. Avatud küsimused netikeeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Opetushallitus 2022 = Omana äidinkielenä opetetut kielet ja opetukseen osallistuneiden määrät vuonna 2022;
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Oman%20%C3%A4idinkielen%20opetukseen%20osallistuneet%202022.pdf>. Vaadatud 10.06.2024.

Praakli, Kristiina 2007. Mõnda eesti-soome koodivahetuse funktsioonidest ja nende tõlgendamisvõimalustest. – Emakeel ja teised keeled V. Toim. Raili Pool. Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) õppetooli toimetised 6. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 151–163.

Praakli, Kristiina 2009. Esimese põlvkonna Soome eestlaste kakskeelne keelekasutus ja koodikopeerimine. Väitekiri. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Praakli, Kristiina 2016. Eesti-soome koodivahetuse mitu nägu Facebooki vestluste näitel. – Philologia Estonica Tallinnensis 1, 126–151.

Praakli, Kristiina, Kadri Koreinik 2020. Keelemuutus vs. sotsiolingvistiline muutus. Eesti keele sotsioperiodid re-revisited. – Keel ja Kirjandus 11, 915–934.

Praakli, Kristiina 2022. Sissevaade noortekeele uurimisse Eestis. – Keel ja Kirjandus 11, 1014–1030.

Praakli jt 2022 = Praakli, Kristiina, Mari-Liis Korkus, Aive Mandel, Elisabeth Kaukonen, Annika Kängsepp, Triin Aasa, Kristel Algvere, Helen Eriksoo, Marion Mägi, Getri Tomson, Liina Lindström 2022. „Mis keeles ma räägin, *I don't know*“. Eesti sisuloojate inglise keele kasutusest YouTube'is. – Philologia Estonica Tallinnensis 7, 263–291.

Pulk, Margaret 2012. Noorte slängisõnavara internetis. Uurimistöö. Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium.

Pärismaa, Sirje 2014. Õpilaste mõtteid slängist. – Õpetajate Leht, 14. märts; <https://opleht.ee/2014/03/opilaste-motteid-slangist/>. Vaadatud 17.06.2024

Siibak, Andra 2020. Digipõlvkonnast sotsiaalmeedia põlvkonnaks. Põlvkondlikku enesemääratlust kujundavad trendid Eesti noorte internetikasutuses. – Methis 2, 17–34.

Siim, Pihla Maria, Laura Assmuth 2016. Kotona kahdessa maassa? Ylirajaisen lapsuuden tulkinnat Suomeen muuttaneissa virolaisissa lapsiperheissä. – Lapset ja nuoret muuttoliikkeessä. Nuorten elinolot vuosikirja 2016. Toim. Antti Kivijärvi, Marja Peltola. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Siimut, Liisa Kai 2023. Naer noorte netikeeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Sukk, Marit, Kadri Soo 2018. EU Kids Online'i Eesti 2018. aasta uuringu esialgsed tulemused. Toim. V. Kalmus, R. Kurvits, A. Siibak. Tartu: Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Tagliamonte, Sali A. 2016. Teen Talk. The Language of Adolescents. Cambridge: Cambridge University Press.

Tammaru jt 2020 = Tammaru, Tiit, Kristi Anniste, Karin Kangur. Eestlased Soomes ja Eestisse tagasirände kavatsused. Raport; https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/eestisse_tagasiranne_loplik.pdf. Vaadatud 10.06.2024.

Tammur jt 2017 = Tammur, Alis, Allan Puur, Tiit Tammaru 2017. Kas Eestis toimub rändepööre? Välisrände suundumused 2000–2015. – Eesti inimarengu aruanne 2016/2017. „Eesti rändeajastul“. Toim. Tiit Tammaru. Tallinn: SA Eesti Koostöö Kogu, 35–42.

Teiss, Kristiina 2006. Suhtlusstrateegiad eesti-soome kakskeelsust omandava lapse segakoodis. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 2, 215–269.

TeKE = Teismeliste keel Eestis; <https://sisu.ut.ee/teke/>. Vaadatud 11.06.2024.

Tenisson, Annaliis 2024. Demonstratiivi *see* kasutus nimisõnafaasides eesti noorte suulises keeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Tilastokeskus 2023 = 11rl – Kieli sukupuolen mukaan kunnittain, 1990-2023; https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rl.px/table/tableViewLayout1/. Vaadatud 10.06.2024.

Timm, Riho 2019. Inglise keelendid 6. klassi õpilaste sotsiaalmeediasuhtluses. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Verpson, Marianna 2024. Üte eesti teismeliste vestlustes. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Verschik, Anna 2004. Koodivahetus meil ja mujal. – Keel ja Kirjandus 1, 25–45.

Vihman jt 2022 = Vihman, Virve-Anneli, Kristiina Praakli, Maarja-Liisa Pilvik, Mari-Liis Korkus 2022. Kas noored on inglise keelega *obsessed*? Millest räägivad korpusandmed? – Philologia Estonica Tallinnensis 7, 292–322.

Zabrodskaja, Anastassia 2005. Vene-eesti koodivahetus Kohtla-Järve vene emakeelega algkoolilastel. Toim. Triinu Lehtoja. Tallinna ülikooli eesti filoloogia osakonna toimetised 6. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Code switching in the chats of Estonian adolescents living in Finland.

Summary

The largest community of Estonians living abroad is located in Finland: according to the data of 2023, about 50,000 Estonian-speaking people live there. Due to the multicultural space of Finland, daily use of the Finnish language, and also the influence of the second national language, Swedish, the Estonian language there may in some ways differ from that of Estonian speakers living in Estonia.

The purpose of this bachelor's thesis was to analyze code-switching from Estonian to Finnish, but also to English and Swedish, based on 5 chat conversations of 9 Estonian adolescents (ages 12–24) living in Finland. Young people are innovative language users and chats are a good context through which to observe authentic youth language. All participants have lived in Finland for more than 7 years. Therefore, they have networked in Finland and are fluent in the Finnish language. The main language of the conversations was Estonian.

Based on the analysis, the majority of code switching occurred from Estonian to English (47.9%). Code switching to Finnish occurred 44.5% and to Swedish 7.6%. Code was switched the most for expressing emotions and judgments (expressive function) in English and for specific topics, such as when talking about school or work situations in Finland (specific terms) in Finnish. In addition, the code was changed to quote someone and referring to internet memes or catchphrases (reported speech). Switching to Swedish mainly occurred when playing with the language for the purpose of joking (language play). Code switching for addressing the interlocutor (personal appeal) and searching for the Estonian meaning of words (word search) occurred the least in this thesis.

Due to the small data set, this bachelor's thesis does not provide an exhaustive overview of the language use of Estonian youth in Finland, rather it is a first insight into a topic that has not been studied before. However, this deserves further research, as young people are the initiators of many language changes, the return migration of Estonians from Finland

back to Estonians is increasing, and therefore the language use of Estonians in Finland may also affect the Estonian language spoken in Estonia. In the future, more young people could be included in the research, other age groups could also be studied, code switching could be analyzed from a grammatical point of view, and the language use of Estonian adolescents in Finland could be compared with the language use of Estonian adolescents.

Lisa 1. Üleskutse tekst

Hei-hei

Otsin oma bakalaureusetöö jaoks Soomes elavaid Eesti päritoluga noori vanuses 16-20 eluaastat, kes oleksid valmis jagama minuga mõningaid isiklikke tähtsustusi

DM kui tundsid ennast ära või kui tead kedagi, kellele see kutse edasi saata!

Lisa 2. Taustaandmete küsimustik

Tere!

Aitäh uurimuses osalemast! Lisaks tähtsustele kogun taustaandmeid osalejate kohta, mida kasutan töö analüüsis, seega palun Sul vastata alljärgnevale küsimustele. Taustaandmed seotakse Sinu nime asemel kasutatava koodiga, seega Sinu nimi uurimuses ei kajastu.

Mis on Sinu vanus?

Kui kaua oled Soomes elanud?

Mis on keeles toimub Sinu kodune suhtlus?

Aitäh vastamast! Sinu panus on oluline.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Helen Eriksoo,

- 1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Koodivahetus Soome eesti noorte täätivestlustes“, mille juhendajad on Virve-Anneli Vihman ja Kristiina Praakli, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
- 2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
- 3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- 4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Helen Eriksoo
18.06.2024